

KONGRES GMIN WIEJSKICH

OSSA, 19-20.10.2017

STANOWISKO

XVII Kongresu Gmin Wiejskich

z dnia 20 października 2017 r.

w sprawie:

polityki rozwoju obszarów wiejskich

Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej z nadzieją przyjmuje cele i spodziewane rezultaty wpisane w „Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” (SOR), przyjętą przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. Liczy szczególnie, że założenia ujęte w „Pakcie dla obszarów wiejskich”, będącego integralną częścią SOR oraz w „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa”, wkrótce zostaną rozpisane na działania z przyjęciem odpowiednich instrumentów do ich realizacji. Mogłoby to być istotnym krokiem w przełamaniu impasu rozwojowego znacznej części obszarów wiejskich i przyczynić się do trwałego, społecznie i gospodarczo zrównoważonego rozwoju na obszarach wiejskich.

W ostatnich trzech dekadach wieś uległa ogromnym przeobrażeniom społecznym i gospodarczym. Zmiany te wpłynęły również na ogromne zróżnicowanie polskiej wsi. Jednak niezależnie od położenia, dzięki wysiłkowi mieszkańców i samorządów lokalnych, został dokonany skok cywilizacyjny wpływający na poprawę jakości życia mieszkańców. Jednocześnie analizując tempo zmian zachodzących na obszarach wiejskich, w porównaniu z obszarami zurbanizowanymi, należy zauważyć, że dynamika rozwoju tych ostatnich jest większa, co przekłada się na wzrost dysproporcji rozwojowych. Dlatego przed gminami wiejskimi ciągle stoją ogromne wyzwania związane z zapewnieniem podstawowego standardu usług dla mieszkańców (ciągle ponad 60% gospodarstw domowych nie posiada dostępu do kanalizacji, a 15% do sieci wodociągowej, ponad 55% dróg gminnych to drogi gruntowe, 33% gospodarstw nie ma dostępu do sieci szerokopasmowej). Według badań Związku, w latach 2014-2020 prawie 70% planowanych nakładów inwestycyjnych na obszarach wiejskich dotyczy przedsięwzięć wodno-ściekowych i drogowych. Analizując bariery rozwojowe terenów wiejskich należy też zwrócić szczególną uwagę na ograniczenia występujące na obszarach objętych różnego rodzaju formami ochrony przyrody. Są one jedną z głównych przyczyn braku lokalizacji nowych firm oraz wyższego bezrobocia, co bezpośrednio przekłada się na niskie dochody własne gmin.

W wyniku wieloletnich przemian strukturalnych i postępu technik produkcyjnych w rolnictwie, dla większości mieszkańców obszarów wiejskich rolnictwo stało się zajęciem marginalnym, a źródeł dochodu poszukują poza rolnictwem, często poza miejscem zamieszkania, co niekiedy połączone jest z migracją do ośrodków miejskich, bądź za granicę. Polityka krajowa jest skoncentrowana na rozwoju gospodarczym ośrodków miejskich i ich stref podmiejskich. To oczywiście gwarantuje szybką dynamikę rozwoju kraju. Jednak taki stan nie służy zrównoważonemu rozwojowi obszarów wiejskich i małych miast oraz nie poprawia perspektyw rozwoju młodego pokolenia spoza obszarów wielkomiejskich. A należy pamiętać, szczególnie przy obecnym deficycie „rąk do pracy”, że mieszkańcy z obszarów wiejskich i małych miast mogą być cennym zasobem wykwalifikowanej siły roboczej w Polsce, do tej pory mało efektywnie wykorzystywanym. W celu wykorzystania tego ludzkiego potencjału w powiązaniu ze zrównoważonym rozwojem obszarów poza aglomeracjami, jest wymagane tworzenie polityki na poziomie centralnym we współpracy z samorządami w zakresie:

- **Zaspokajania zapotrzebowania na wiedzę na obszarach wiejskich i małych miast.** Wynika to nie tylko z tempa zmian cywilizacyjnych, ale wiąże się z działaniami na rzecz wdrażania idei zrównoważonego rozwoju na obszarach wiejskich i małych miast. Umiejętności, wiedza i kompetencje stanowią ważny zasób ekonomiczny, który może pozwolić na rozwój osobisty, kulturowy mieszkańców wsi i małych miast oraz rozwój społeczny i wspólnotowość w ramach samorządu terytorialnego. Mimo, że sama aktywność edukacyjna nie gwarantuje sukcesu, ale daje poczucie szansy i zwiększa pole wyborów życiowych.
- **Stymulacji polityki gospodarczej na obszarach wiejskich,** która zachęca inwestorów do długookresowego lokowania swej działalności na obszarach poza wielkimi ośrodkami wielkomiejskimi w powiązaniu z lokalnymi zasobami ludzkimi, lokalną infrastrukturą i gospodarką. Rozwój, przyjazny człowiekowi i środowisku, ma zapewnić zachowanie konkurencyjności działających w tym otoczeniu podmiotów gospodarczych.

Mając zidentyfikowane problemy, pilną sprawą jest obecnie przyspieszenie prac nad projektami strategicznymi i wypracowanie również krajowych mechanizmów ich finansowania, jeszcze w perspektywie do 2020 roku. Dlatego oczekujemy szybkiego sfinalizowania prac nad dokumentami:

- „Pakt dla obszarów wiejskich”.
- „Infrastruktura dla rozwoju wsi”.
- „Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa”- aktualizacja.

Liczymy, że zostaną w nich dopracowane koncepcje i finansowanie tych obszarów czy dziedzin, wspierających rozwój polskiej wsi. Oczekujemy wpisania w tych działaniach m.in.:

- **Utworzenia krajowego Funduszu Rozwoju Polskiej Wsi,** który byłby podstawowym instrumentem krajowej polityki spójności wspierającej zrównoważony rozwój obszarów wiejskich i realnie wpływałby na zmniejszenie dysproporcji w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej pomiędzy obszarami wiejskimi a miejskimi.
- **Wprowadzenia subwencji ekologicznej** dla gmin objętych różnego rodzaju formami ochrony przyrody, jako rekompensaty za ograniczenia rozwojowe tych obszarów.
- **Wzmocnienie II filaru Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich** w trakcie przeglądu okresowego funduszy europejskich. Byłoby to spełnieniem obietnicy Rządu RP przesunięcia na obszary wiejskie środków na działania, których finansowanie w perspektywie 2014-2020 zostało znacząco zmniejszone, co ograniczyło możliwości wyrównywania warunków życia mieszkańców obszarów wiejskich.
- **Utworzenia specjalnych instrumentów finansowych dedykowanych dla obszarów wiejskich** na eliminację niedomagań w sferze gospodarki wodno-ściekowej (liniowej i rozproszonej) oraz infrastruktury drogowej, a także utworzenie spójnych, stabilnych mechanizmów wsparcia zróżnicowanych form rozwoju energetyki odnawialnej na obszarach wiejskich, a przede wszystkim rozwoju energetyki prosumenckiej.

Równocześnie ponawiamy nasze wcześniejsze wezwania do **podjęcia prac nad budową krajowej polityki wiejskiej** dla równowagi wobec przyjętej już krajowej polityki miejskiej. Stworzy to podstawy do komplementarnej i spójnej polityki rozwoju Rzeczypospolitej w długiej perspektywie czasu. Związek Gmin Wiejskich RP deklaruje szerokie uczestnictwo we wszelkich pracach wspierających rozwój obszarów wiejskich.

Przewodniczący
Związku Gmin Wiejskich RP
/-/ Marek Olszewski